

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки». Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024. № 69. С. 48–56. <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2024-69-06>.

2. Абашнік У. В. Особливості твору «Естетика потворного» (1853) Карла Розенкранца. *Людина, суспільство, комунікативні технології. Матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 25 жовтня 2024 р.* / відп. за вип. І. В. Толстов. Харків: УкрДУЗТ, 2024. С. 13–17.

3. Абашнік У. В. Феномен жахливого в українських горор-фільмах. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2025. № 72. С. 185–200. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2024-72-18>.

4. Фільм жахів. Горор: пер. з нім. / упоряд.: Урсула Фоссен, Володимир Войтенко. Київ: KINO-КОЛО, 2008. 502 с.

5. Blyth C. Reimagining Delilah's Afterlives as Femme Fatale: The Lost Seduction. London, New York, Oxford, New Delhi, Sydney: t&t clark, 2017. X. 198 p.

6. Femme fatale. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Femme_Fatale_\(2002_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Femme_Fatale_(2002_film)).

7. Grossmann J. The femme fatale. New Brunswick, Camden, and Newark, New Jersey, London: Rutgers University Press, 2020. VII. 163 p.

8. Lindpop S. Postfeminism and the Fatale Figure in Neo-Noir Cinema. London: Palgrave Macmillan. 2015. X. 199 p.

9. Podrez P. Der Horrorfilm. *Handbuch Filmgenre. Geschichte – Ästhetik – Theorie*. Hg. von Marcus Stiglegger. Berlin u.a.: Springer, 2020. S. 539–556.

10. The Temp. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Temp_\(film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Temp_(film)).

АНТОНОВА В. Ф., канд. філол. наук, доцент,

ОВСЯННИКОВ Б. О., здобувач вищої освіти,

Український державний університет залізничного транспорту,

м. Харків, Україна

ОБРАЗ ПРИРОДИ У ТВОРАХ ВАЛЬТЕРА СКОТТА І СЕМЮЕЛЯ КОЛРІДЖА

Тема образів природи у творчості англійських письменників-романтиків привертає увагу багатьох дослідників [1, 3, 5] завдяки глибокому філософському змісту та естетичній ролі природних мотивів.

Природа у творах В. Скотта і С. Т. Колріджа є не лише художнім тлом, а й активним учасником подій, що відображує внутрішній стан персонажів і світогляд автора [5].

Мета дослідження — дослідити специфіку функціонування образів природи в літературному дискурсі Вальтера Скотта і Семюеля Колріджа, окреслити їхні характерні риси.

Проблема зображення природи в літературі залишається однією з центральних у сучасному літературознавстві, оскільки природний світ є не лише естетичним елементом художнього тексту, а і важливим засобом відтворення духовного стану людини. У добу романтизму природа набуває символічного значення, стає джерелом морального очищення, внутрішньої гармонії та філософського осмислення буття [6].

Творчість Вальтера Скотта і Семюеля Тейлора Колріджа демонструє два різні, але взаємопов'язані підходи щодо інтерпретації природи — історико-національний і містично-філософський. У В. Скотта природа – це складник історичного контексту, що формує національний характер героїв, тоді як у С. Т. Колріджа вона є втіленням духовної категорії, що розкриває внутрішній світ людини [4, 6].

Вивчення образів природи у творах Вальтера Скотта і Семюеля Колріджа є **актуальним**, оскільки дає змогу простежити еволюцію романтичного мислення, розкрити нові аспекти взаємодії людини й природи, а також охопити і усвідомити культурні цінності епохи через художнє слово.

Матеріалом дослідження стали романи Вальтера Скотта *«Айвенго»*, *«Роб Рой»*, *«Пуритани»*, поезії Семюеля Тейлора Колріджа *«Легенда старого моряка»*, *«Кубла Хан»*, *«Ранкові думки»*, *«Крисьтабель»*, *«Сон»*. Для аналізу використано **порівняльно-типологічний метод**, який дав змогу простежити спільні художні закономірності у відтворенні опису природи в різних жанрових формах. **Структурно-семантичний аналіз** застосовано для з'ясування функцій природних образів у творах Вальтера Скотта і Семюеля Колріджа, а **елементи психоаналітичного методу** — для інтерпретації символіки природи через призму внутрішнього світу героїв.

У творчості Вальтера Скотта природа виконує історико-психологічну функцію. Пейзаж відтворює національний колорит Шотландії, формує емоційне тло подій і підкреслює зв'язок людини з рідною землею. Опис гір, долин, замків у творах письменника доби романтизму поєднує реалістичну картину світу із мрійливою та ідеалізованою [2].

Семюель Тейлор Колрідж трактує природу як духовну сутність. У його поезії вона має символічний і містичний характер: віддзеркалює гармонію Всесвіту, внутрішній конфлікт людини, прагнення до духовної цнотливості. Природа у світобаченні Колріджа є посередником між людиною та Богом, між земним і духовним.

Порівнюючи творчість двох видатних письменників доби романтизму, ми можемо стверджувати, що у В. Скотта природа — це історична реальність, а у С. Т. Колріджа — метафізичний образ. Обоє митців поєднує романтичне сприйняття світу і переконання, що гармонія людини з природою є основою духовного життя. Ми переконані, що саме такий творчий підхід Вальтера Скотта і Семюеля Колріджа надає їхнім творам універсального характеру, що виходить за межі конкретного історичного контексту.

Отже, образи природи у творчості В. Скотта і С. Т. Колріджа виявляють глибокий філософський підтекст, відображують естетику англійського романтизму та допомагають розкрити психологічні й моральні риси персонажів.

Результати дослідження можуть бути використані на лекціях з історії англійської літератури, для підготовки уроків із зарубіжної літератури і в подальших порівняльних студіях із романтизму у творчості видатних письменників В. Скотта і С. Т. Колріджа.

Список використаних джерел

1. Багратіон-Мухранська К. В. Фольклорні джерела творчості Р. Бернса та В. Скотта в контексті «Антиномія – вигадка»: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.01.07 «Фольклористика». Київ, 2005. 20 с.
2. Зорівчак Р. Українсько-англійські літературні взаємини /Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті: у 5 т.; АН УРСР. Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Наукова думка, 1987.
3. Нахлік Є. К. Українська романтична проза 20-60 х років XIX ст. Київ : Наукова думка, 1988. 319 с.
4. Нейман Б. Куліш і Вальтер Скотт. *Пантелеймон Куліш: збірник праць Комісії для видання пам'яток новітнього письменства*. Київ, 1928. С. 127–156.
5. Смокер Дж. І. Семюель Тейлор Колрідж (1772–1834) і «божественна участь» природи: пошана до єдиного й множинного у науковій та поетичній уяві. *Religions*. 2024. Т. 15, № 6. С. 641. DOI: 10.3390/rel15060641.

6. Roy S. (2024). The Influence of Romanticism on the Poetry of William Wordsworth and Samuel Taylor Coleridge. *International Research Trends*. 5(2). URL: <https://irt.shodhsagar.com/index.php/j/article/view/1541>.

БЕРЕЗНИЙ В. М., *ст. викладач,*
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна,
ГУРТОВИЙ О. О., *аспірант,*
Харківський національний університет радіоелектроніки,
м. Харків, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ ІНТЕЛЕКТУ В КОНТЕКСТІ ПАРАДОКСУ ФЕРМІ

Люди здавна намагаються зрозуміти своє місце у Всесвіті й відшукати сенс його існування. Від міфів і релігійних космологій до сучасної науки – це безперервний рух пізнання: хто ми, де ми, куди прямуємо і навіщо взагалі щось є. У цій доповіді пропонуємо подивитися на ці питання через призму інтелекту як найбільш вражаючого прояву Всесвіту. Інтелект (здатність здобувати знання, узагальнювати, розв'язувати проблеми, планувати і адаптувати поведінку) – не просто риса людини, а принципова властивість складних систем, що досягають певного рівня організації [1]. Саме інтелект зробив можливими науку, технології, мистецтво – усю культуру, яка, зокрема, радикально розширює можливості самого інтелекту. Якщо ми існуємо як розумні істоти, то за масштабів і віку Всесвіту мали б існувати інші цивілізації, наділені інтелектом. Саме ця прірва між очікуванням і даними приводить до парадоксу Фермі: де всі?

Парадокс Фермі сформульований просто: якщо Всесвіт настільки великий, старий і існує безліч зірок і планет, то де всі інші розумні цивілізації? Чому ми не бачимо жодних слідів їхнього існування – сигналів або мегаструктур [2]. Давайте поглянемо на деякі популярні рішення та їх критику:

1. *Самознищення*. Техноцивілізації нібито швидко себе руйнують. Але технології так само підвищують шанси вижити (планетарна оборона від астероїдів, біозагроз, клімат-менеджмент). Після 4+ мільярдів років еволюції саме інтелект дає життю змогу уникати вимирань рівня динозаврів.

2. *Зоопарк*. Вимагає припустити надзвичайно довготривалу, узгоджену політику свідомого невтручання багатьох старших цивілізацій,